

minden egyes fejezetben kiviláglik az olvasó lelkét legjobban érdeklő kérdések tárgyalásában. Írása mindvégig a szeretet hangja, a tanító szerető szava tanítványa felé s ez a szerető melegség a leveleket mindvégig átjárja.

Szerető gonddal figyelni a mai fiatal lelkének hajladoxását és jól tudja, mit jelent, ha korunk általános hitetlenségének, nem hívésének, kételkedésének csak a lehelete is érinti az ifjú szíveket. Éppen ezért a levelek gondolatmenetének gerincét az a mindjobban kiélesedő ellenétét teszi, mely egyrészt a keresztény világnézet, másrészt a fajelmélet és a kommunista világfelfogás között áll fenn. A szerző bőséges idézettel, tanítással példával összehasonlítja a keresztény és nem keresztény erkölcs tanításait. Érvései találók, meggyőzők, világosak, mindenki szívéhez szólók. „Mi csak éltünk egy hitből, amely már nem volt a mi hitünk, amelyet elvesztettünk, eltékozoltunk. De vajjon miből élnek majd unokáink?” — idézi H. Taine-t, a híres pozitivistá esztétikust (5. l.). Ez s a többi, ehhez hasonló jóslás teljesedett rövid néhány évtized alatt. Ezért foglalkozik a szerző különösen aggódó lelkiismerettel a hitetlenség világnézeti kihatásaival, az ateista és vallásellenes írók lelki befolyásairól (Írástudók árulása, 19—22. l.), a hitetlen és elbizakodott tudósok mindent legázoló túlkapasainak következményeiről (A tudomány aposztóziája, 22—27. l.).

Külön fejezetben szól a test túlhajtott műveléséről, (Testkultúra, 40—46. l.) a sport és rekordőrület „vad hajtásairól”, aztán az elhatalmasodott, mindent magával rántó anyagias világnézetéről (Az aranyborjú 46—52. l.). — Az utolsó levél: *A diadalmas világnézet*, a krisztusi élet diadalmas himnusza, melynek mottója *Schütz Antaltól* a mai programunk: „*Világnézet annyi, mint elméleti és gyakorlati eligazodás a létben, különösen az emberi életben.*” (60. l.)

A gazdag tartalmú idézetgyűjtemény megint bőséges választékot nyújthat a kérdéssel foglalkozó szónokoknak, amellet, hogy tanár, nevelő és szülő sokszorosan elmélkedhetik az olvasottakon és örömmel adhatja a leveleket olvasmányul a gondjaira bízott fejlődő ifjúságnak .

Diósi Géza dr.

KÜLFÖLDI TANITÁSI MOZGALMAK.

(Külföldi folyóiratok nyomán.)

1. Leánynevelés az új német középiskolában. Az új német iskolarendelet megszünteti a leánygimnáziumot és a leányok egyedüli középiskolája az Oberschule. Megszünteti ezzel azt a rendszert, hogy a leányok ugyanazon középiskolai nevelésben részesüljenek mint a fiúk. A leányok Oberschuléja felső tagozatán (VI—VIII. osztály) nyelvi és háztartási csoportra oszlik. Ez utóbbiban nagyobb óraszámú szerepelnek az ú. n. *női hivatás tárgyai*. Az Utasítás szerint a leányiskolák nevelő feladata abból a hivatásból folyik, melyet a német nőnek és anyának a háztartásban, hivatásban és népközösségben is be kell töltenie. Ez a megállapítás a női hivatás tárgyainak különös fontosságát ad. Minden ide vágó szakismeret, de különösen a háztartásvezetés, otthonalakítás és gyermeknevelés szoros össze-

függésbe hozandó az állam gazdasági, politikai és népi célkitűzéseivel. Minden háziasszony tudatában legyen annak, hogy az ő háztartása az állam háztartásának egy része, a két gazdasági egység szorosan összefügg egymással és az államháztartás gyarapodása az egyes háztartások gondos vezetésétől függ.

Az új középiskolai tantervben a női hivatás tárgyai: a kézimunka, a háztartási- és kerti munka és az ápolás.

a) **Kézimunka** Az Oberschule háztartási csoportján 2, 2, 2, 2, 2, 3, 3, 3 összesen heti 19 óra, rajz külön osztályonként 2—2 összesen heti 16 óra. A nyelvi csoporton a kézimunka a művészeti neveléssel együtt (rajz- és műalkotások ismertetése) 4, 4, 4, 4, 3, 3, 3 összesen heti 29 óra.

A tanítás célja a technikai és alakító képesség, forma és színérzék, valamint a díszítőkézség ébresztése és fejlesztése.

Az Utasítás szerint meg kell tanítani a leányokat a női kézimunka különféle területén nemcsak új tárgyak tervezésére és előállítására, hanem a különféle javító és helyreállító munkálatokra is. Meg kell ismertetni a használatba kerülő anyagok minőségét és használhatóságát, a szerszámok használatát és jókarban tartását, a kész munka értékének megítélését. A munkanemek a gyermek, a nő és az anya szükségleteiből és a népközösség követelményeiből adódnak. *Megfelelő eredmény csak úgy érhető el, ha egy-egy munkacsoportban az alsó fokon legfeljebb 20-, a felső fokon 15 tanuló dolgozik.*

Az I. osztályban a munka *varással* kezdődik. Egyszerű szabással tornatáskát és kötényt varrnak. Ezeket gyakorolják a különféle öltésfajokat. Ezenkívül kisebb helyreállító munkákat végeznek: gombot, szalagot, kapszot varrnak fel. — A II. osztályban kiegészítő munkákat, babaszőnyeget terveznek és varrnak. Ezeket tarka *hímzéssel* látják el. — A III. és IV. osztályban *fehérneműt* varrnak. A III. osztályban vezetik be a tanulókat a gépvarrásba. — Az V. osztályban *egyszerű ruhát szabnak és varrnak*. — A VI. osztályban *csecsemő és kisgyermek fehérneműt, asztal és ágyneműt szabnak és varrnak*. — A VII. és VIII. osztályban *ruhavarrást* tanulnak. A fehérnemű és ruhadarabok tervezésénél és készítésénél gondot fordítanak az önálló lemintázásra. Az önálló szabást mintával és anélkül, az alapszabásminta egyszerű alkalmazását, esetleg megváltoztatását állandóan gyakorolják. A javítás és újjáalakítás a takarékosagra való nevelés szolgálatában áll. A foltozás és jókarbahelyezés minden osztályban szerepel.

A varráson kívül a II. és VI. osztályban kötést és horgolást, a III. és V. osztályban szövést, a IV. osztályban hímzést tanulnak. A VII. és VIII. osztály ruhaneműt köt és horgol.

Minden munkánál ügyelnek az eszközök gondos kezelésére, az anyag és a munkaidő takarékos kihasználására, tisztaságra, pontosságra. A *szerszámismeret* az első négy osztályban szerepel. Minden osztályban szerepel az *anyagismeret*, amely a nyersanyaggal, annak szövetté és fonállá való feldolgozásával, az egyes szövetfajták ismertetésével, a különféle munkanemeknél való alkalmazhatóságukkal és a kereskedelemben szokásos jelzésükkel foglalkozik. A IV. osztályban a tanulók fonal és szövetmintákat gyűjtenek és ezt a gyűjteményt évről-évre kiegészítik.

Az osztálymunka keretében minden osztályban kötelesek a tanulók egy munkát a téli segítőakció számára elkészíteni.

b) **Háztartás (főzés, házi és kerti munka).** Az Oberschule háztartási csoportján a VI.—VIII. osztályokban 6-6 összesen 18 óra.

Az utasítás szerint a tanítás célja megtanítani a lányt, hogy egy szerény háztartást önállóan, felelősséggel vezetni tudjon, amelyben a gazdasági követelmények mellett, a házközösség lelki és szellemi szükségletei is kielégítést nyerjenek.

A tárgy keretében meg kell tanulnia a leánynak, hogy mint háziasszony a háztartás minden készletét megőrizni, ápolni és kiegészíteni tudja. Mint bevásárlónak ismernie kell az áruk minőségét, tartósságát, értékét, gazdaságos voltát. Piaci jelentéseket, árjegyzőket, újsághirdetéseket kritikával kell tudnia olvasni. A háztartás minden területén meg kell tanulnia a romlás elleni védekezést, a célszerű és takarékos elhasználást. A tanítást segítik műhelyek, ipari üzemek, áruházak, lakberendezési kiállítások látogatása, megfelelő újságcikkek olvastatása, rádió előadások hallgatása.

Az anyag elosztása a következő:

VI. osztály. Főzés. Tápanyagok a fontosabb élelmiszerekben. — A tápérték. — Egészséges élelmezés összeállítása. — Növényi és nyers táplálkozás. — Az alapvető főzési folyamatok gyakorlati megismertetése. — Élelmiszerek eltartása. — Alapvető ételleírások (receptek). — Egyszerű ételek főzése. — Egyfázékételek.

Fűzőhelyek ismertetése. — Tüzelőanyagok. — Különböző konyhaedények és gépek használata és rendbentartása.

Házimunka. Mindennapi és ünnepi terítés. — Tálalás és kiszolgálás. — A lakás rendbentartása. — Tisztogatási és tisztító szerek — Mosás, festés, mángorlás és vasalás.

Kerti munka. (a biológiával kapcsolatban). Talajminőség és talaj megmunkálás. — A legfontosabb főzelék és gyümölcsfajták, fűszer és gyógynövények, kerti és szobanövények. Kerti kalendárium lefektetése: vetés, virágzás, aratás, piaci árak lehetőleg saját tapasztalatai alapján. Télen kerti munka helyett műhelymunka.

VII. osztály. Főzés. Csescsemő és kisgyermek tápláléka. — Étlap önálló összeállítása, az egész napi étkezés figyelembe vételével. Gyümölcs és főzelékfélék az élelmezésben.

Költségvetés. A háztartási pénz helyes beosztása.

Házimmunka. A lakás hajdan és ma. — A házépítés. — A lakásberendezés, egészségi, szépészeti és gyakorlati szempontból, vázlatok és tervek készítése. A fehérneműk és ruhaneműk gondozása. — Tisztítás, feltöltésvoltítás. — Bútor és padló ápolás.

Kerti munka. Gyomok és kártevők elleni védekezés. — Kert tervezése, berendezése, ápolása és hasznosítása.

VIII. osztály. Főzés. Egyszerű betegkoszt. Lakomák önálló összeállítása figyelembe véve különféle jóvedelmeket és különféle ünnepi alkalmakat.

Házimunka. Önálló idő és munkabeosztás: piaci látogatás, bevásárlás, házimunka, főzés, gyermekápolás, varrás a) egy anya napi munkája keretében, b) adott feladat alkalmával, pl. ünnepi készülődés stb.

Kerti munka. A VII. osztály munkájának folytatása.

c) **Ápolás.** (egészségtan, csecsemő és kisgyermek gondozás, foglalkozástan és szolgálat). Az Oberschule háztartási csoportjában a VI., VII. és VIII. osztályban heti 2—2 összesen 6 óra. Ezenkívül minden osztály négy héten folytatólagosan szolgálatot teljesít csecsemőotthonban, gyermekkertben vagy valamelyik családnál. Ez idő alatt az illető osztályban a tanítás szünetel.

Egészségtan feladata, hogy a leányban az erőteljes egészség és faji szépség iránti érzéket ébressze és megmutassa, hogy az egészség megtartása a nő jövő feladatai szempontjából milyen fontos.

Az anyag a VI. osztályban csecsemőápolás, első segítség nyújtás bal-esetknél, fontos tudnivalók házi beteg ápolásánál. A VII. osztályban a növekvő emberi test, a női test egészségtana. A VIII. osztályban a házi betegápolás, az anyák iskolájának alapkérdései, szociális intézkedések a családnál szolgálatában.

Foglalkozástan. VI. osztály. A kis gyermekkel való foglalkozás. — A fiatalos játék- és foglalkozási kedv ébresztése és ápolása. — A játék fontossága, — kézügyesítő papírmunka. — A gyermekkert. Pestalozzi, Fröbel. — Négyheti szolgálat csecsemő otthonban. — *VII. osztály.* Az iskolaköteles kor előtti gyermek lélektana. — Rendre és kötelességteljesítésre való nevelés. — A képeskönyv. — *Játékok előállítása.* — Négyheti szolgálat a gyermekkertben. — *VIII. osztály.* Négyheti kötelező szolgálat egy gyermekdús családban.

Erziehung u. Unterricht in der Höheren Schule.

2. **Tehetséges gyermekek kiválasztása.** Németországban kísérletek folynak a tehetséges gyermekek kiválasztására. Az 1937. június 2-án kiadott birodalmi nevelésügyi miniszteri rendelet, amely újra szabályozza a középiskolákba való fölvételt, erre vonatkozólag is tartalmaz rendelkezéseket. Ezt célozza többek között a rendelet azon intézkedése, hogy a testileg és szellemileg kiválóan fejlett gyermekek már a III. elemi osztályból fölvehetők a középiskolába. Ugyanezt a célt szolgálja az Aufbauschule, melynek célja a tehetséges falusi gyermek kiválasztása és a felsőbb tanulmányokra való előkészítése. A Monatschrift für höhere Schule című folyóirat utolsó száma statisztikát közöl, hogyan alakult a folyó tanévben a középiskolák első osztályába illetőleg az Aufbauschulába a tehetséges gyermekek fölvétele. A tehetséges gyermekek kiválasztására már 1925-ben is meg voltak a törekvések. De míg 1926-ban a középiskolák I. osztályába beiratkozott tanulóknak csak 0.60%-a, addig a folyó tanévben a fiúknak 5.90%-a, a leányoknak 6.40%-a került ki az elemi iskola III. osztályából. Ugyanilyen arányban emelkedett az Aufbauschule tanulólétszáma is. A tapasztalat azt mutatja, hogy átlag 2—3 tehetséges gyermek minden iskolában akad.

Érdekes táblázatban mutatja be a folyóirat, hogy a birodalom egyes részeiben hogyan jelentkezett a tehetséges tanulók száma. Míg a fiúknál Pomerániában 10.3%, addig Felső-Sziléziában csak 1.7%, a leányoknál Schlezwig-Hollsteinban 16.1%, Felső Sziléziában csak 1.3% volt a középiskolába

beíratkozottak között tehetségesként kiválasztott gyermek. A statisztikában Berlin a 2-ik helyen áll, ahol a beíratkozott tanulók 8.9%-a került az elemi iskola III. osztályából. Megvizsgálták azt is, hol akad több tehetséges gyermek a vidéken-e vagy a városban. Vidéknek vették azokat a helyeket, ahol csak egy középiskola van. Ilyen alapon megállapították, hogy a városokban jóval nagyobb számban található tehetséges gyermekek mint a vidéken.

Monatschrift für höhere Schule.

3. Csehszlovákia középfoku iskolái. A Pozsonyban megjelenő „Magyar Tanító” című folyóirat utolsó számában közli Csehszlovákia tanügyi statisztikáját. Ebből közöljük a következőket:

a) *Polgári iskolák.* A polgári iskolák száma 2105, ebből csehszlovák 1587 (75.4%), orosz 24 (1.1%), német 457 (21.7%), magyar 25 (1.20/0), lengyel 12 (0.60/0). A 12087 osztályból volt csehszlovák 9484 (78.5 %); orosz 158 (1.3%), német 2230 (18.4%), magyar 139 (1.20/0), lengyel 66 (0.6%). A tanulók száma volt 459.975. Ebből csehszlovák 353.555 (76.9%) orosz 5419 (1.2%), német 85.460 (18.5%), magyar 4689 (2.7%), lengyel 2560 (0.5%).

b) *Középiskolák.* A középiskolák száma 429. Ebből csehszlovák 312 (72.7%), német 90 (21%), magyar 12 (2.8%), orosz 11 (2.50/0), lengyel 3 (0.70/0). Az osztályok száma 4400. Ebből csehszlovák 3297 (75 0/0), német 873 (19.8%). magyar 107 (2.4%), orosz 95 (2.20/0). Tanulók száma 170638 ebből csehszlovák 129985 (76.1%), német 30, 901 (18.1%), magyar 4689 (2.7%), orosz 4058 (2.30/0).

c) *Szakiskolák.* Kereskedelmi akadémia (3 évfolyamos) 40 ebből csehszlovák 27 (67.5%), német 10 (250/0), magyar 2 (5%), lengyel 1 (2.5%). Kereskedelmi iskola (2 évfolyamos) 66. Ebből csehszlovák 46 (69.70/0), német 18 (27.3%), orosz 2 (3 0/0).

Magyar Tanító.

4. Iskolaviszonyok Spanyolországban. Az iskolaviszonyok Spanyolországban hihetetlenül elhanyagolták, az analfabéták száma meghaladja a 300/0-ot, sőt a nők közül az 50%-ot is. A királyság idejében az állami iskolák mellett nagyobb számban nyitlak minőségileg jobb felekezeti iskolák. A köztársasági kormány meghagyta ugyan a felekezeti iskolákat, de a kötelező hittant ezekben az iskolákban is beszüntették. Később megkezdtek a felekezeti iskolákat államosítani. A rendkívül kevés iskola azonban ezzel nem szaporodott és jellemző adat, hogy Barcelonában 50.000 gyermeknek nincs iskolája. Az állami iskolában ezerszámmra vannak a gyermekek előjegyezve, de nincs hely a számukra. Mivel pedig a fölvétel szigorúan az előjegyzés sorrendjében megy, sok gyermeknek évekig kell várni, amíg sorra kerül. Előfordul, hogy némely gyermek csak 8, sőt van rá eset, hogy 12 éves korában kerülhet be az iskolába. Nem ritka ennek következtében, hogy a szülő, a gyermeket születése után azonnal előjegyezteti az iskolába. A későn iskolába kerülő gyermekek részére külön előkészítő osztályt nyitnak, ennek elvégzése után, az eredmény szerint osztják be a tanulókat a megfelelő osztályba. Tehetségesebb tanulóknak azt is megengedik, hogy egy évben két osztályt végezzenek el.

Az elemi iskolák túlnyomó nagy része egyosztályos, ahol 50—100 tanuló szorong egy teremben, egy tanító vezetése alatt. Még nagy városokban is ez a típus az uralkodó. Barcelónában a tanulók negyedrésze ilyen egytanítós iskolába jár.

Internationale Zeitschrift.

5. Finnország közoktatásügye. A finn közoktatásügy megítélésénél figyelembe kell venni, hogy nagy területen (388.000 km², nagyobb terület a történelmi magyarországnál) aránylag csekély a lakosság száma (3,5 millió). Az egész területre számítva átlag 10 ember, de vannak északon területek, ahol 0,2 ember jut 1 km²-re. A városokban összesen csak 655.000 ember lakik, a többi szétosztva kisebb telepeken és tanyákon. Érthető, hogy ilyen viszonyok között a közoktatás megszervezése nagy nehézségekbe ütközik.

A cári birodalomban általános tankötelezettség nem volt és a finn gyermekeknek is csak 510/0-a járt iskolába. Az ország függetlenítése után fogtak hozzá modern iskolaviszonyok teremtéséhez. 1921-ben életbe léptették az általános tankötelezettséget és az egész országban a *hatosztályos népiskolát* tették kötelezővé. Ez az iskola két alsó és négy felső osztályra tagozódik. Az alsó tagozatban kizárólag nők tanítanak. A népiskolához kapcsolódik a két éves *továbbképző iskola*, városokban heti 30—32 óras nappali tanítással, a falvakban ezekben az iskolákban esti tanítás folyik. A tankötelezettség tehát 8 évig tart. Akik a követelményeknek nem felelnek meg, azok a 9-ik évben is kötelesek iskolába járni. Az iskolát lehetőleg úgy helyezik el, hogy a gyermekeknek 5 km-nél nagyobb utat ne kelljen megtenni. Ahol a gyermekek szám legalább 15, ott már teljes iskolát kell fenntartani és a tanév 36 hétig tart. Ahol a gyermekek száma kevesebb ott lehet az iskola 2, esetleg 4 osztályú és a tanév az alsó tagozatban 12, a felsőben 28 hétig tart. Ahol a nagy távolság miatt lehetetlen az iskolát fenntartani, ott vándortanítók látják el az oktatást.

1933/34. tanévben volt a városokban 1612 tanító, 5017 alsó és 111.879 felső népiskolai tanulóval. A falvakban tanított 7045 tanító 227.946 tanulót. Továbbképző esti tanfolyam 1684 volt, ezeket 27.280 hallgató látogatta. Északon a lappoknál 3 népiskola működik ugyanilyen szervezettel. A tanítók lappok, a tanítási nyelv is a lapp, de a finn nyelv is kötelező.

A *középiszkolák* 5 osztályú alsó és 3 osztályú felső tagozatra oszlanak. A felső tagozat két irányú. Vannak gazdasági és kereskedelmi irányú felső tagozatok is. A középiszkola az elemi iskola IV. osztályához kapcsolódik. De vannak a német Aufbauschulének megfelelő hatosztályos középiszkolák is, ahova a népfőiskola VI. osztályából veszik fel a tanulókat. Van ezenkívül a mi polgári iskolánknak megfelelő ötosztályú középfokú iskola, ezek párhuzomsak a középiszkola alsó tagozatával, de különféle gyakorlati kiképzést nyújtanak.

A tanítási nyelv úgy a népiskolában, mint a középiszkolában az anyanyelv, lehet finn vagy svéd. A népiskolában más nyelvet nem is tanítanak. A középiszkolában ezenkívül tanítják a második hazai nyelvet, a németet, a latint és a felső tagozatban választás szerint görögöt, vagy franciát. A finn gimnázumban tehát tanítanak: anyanyelvet heti 26, a második hazai nyelv-

vet heti 20, latin nyelvet heti 35, németet heti 20 és görögöt vagy franciát heti 12, összesen heti 113 órában, ami az összes órák 46%-a. Minden iskolában tanítanak kézimunkát, főként fafaragást. Még a gimnázium tantervében is szerepel a kézimunka az alsó 3 osztályban heti 6 órában. A tanulók a III. osztályban, minden házi eszközt elkészítenek fából, tökéletesen használható állapotban.

Internationale Zeitschrift.

6. Az Északamerikai Egyesült Államok. Folyóiratunk utolsó számában ismertettük az U. S. A. iskolaügyi reformterveit. Az „Amerikai Tanító” című folyóirat közli azokat a kívánságokat, amelyeket egy tanítókból és iskolabarátokból álló bizottság pontokba foglalva juttatott most a tanügyi hatóságokhoz. Ezek a pontok mély betekintést engednek az U. S. A. iskolaügyeibe és tanulságosan egészítik ki a folyóiratunk múlt számában mondottakat. A pontokban foglalt panaszok a következők:

a) Az iskola túlságosan katonás ellenőrzés alatt áll, a tanító nem érezheti magát szabadnak és nem ritka, hogy megaláztatásban, romboló kritikában részesül. Gyakori a hatóságoknál való besúgás.

b) A tanító nem mer a felügyelő hatóságok hivatalnokaitól tanácsot vagy felvilágosítást kérni, mert félnie kell, hogy ebből hátránya származhatik.

c) A tanítóttestületben mindig akadnak egyének, akik titkos felvilágosítást adnak minderről, ami az iskolában történik.

d) A tanítóknak nincs megfelelő beszólásuk a tanterv megállapítására és a tankönyvek megválasztására sem.

e) A tanítói fizetés nem igazodik sem a szolgálati idő, sem a szerzett érdem, sem a képzettség fokához.

f) Módot kell adni a tanítónak, hogy panasszal élhessen a felügyelő hatóság hivatalnokai ellen a helyi panaszbizottság útján, vagy a tanítógyűléseken.

Internationale Zeitschrift.

7. Reformtervek Japánban. Az Internationale Zeitschrift für Erziehung ez évi 4. sz.-ban az osakai egyetem lektora ismerteti Japánnak az ifjúság nevelésére vonatkozó terveit. A mai kultúrnépek között Japán volt az utolsó, ahol modern iskolaviszonyokra törekedtek. Valóban csodás mit tudott ez a nép, az aránylag rövid idő alatt teremteni. 1854-ig Japán a középkori feudális alkotmány szerint, az egész világtól elzárva élt. Csak ezután kezdtek ide európai eszmék beszivárogni és Japán jól ért ahhoz, hogy idegen gondolatokat úgy olvasszon be az ó-japán kultúrába, hogy az idegen befolyás ne legyen észre vehető. Ez a pedagógiai rendszerekre is áll. Herbart és Kerschensteinerrel az amerikai Dewey minden nevelési rendszerrel kísérleteztek, mindegyiknek van a japán pedagógusok között lelkes híve, de valamennyit speciálisan japán tanítási rendszerre alakították át.

100 év előtt a japán gyermekek csak igen kis hányada járt iskolába, ma az iskolakötelesek 99,5%-a pontosan eleget tesz ezen köteleességnek. Japán elérte azt az egész világon egyedül álló eredményt, hogy alig két gene-

ráció alatt az analfabéták számát tekintve megelőzte Franciaországot, és Angliát is. Ez áll úgy a fiúkra, mint a leányokra, ami azért is figyelemre méltó, mert a Confucius erkölcsstana elhanyagolja a leányok taníttatását.

A confuciusi tan szerint az emberi társadalmat az embereknek ötszörös egymáshoz való viszonya szabályozza: az alattvaló viszonya a fejedelemehez, a fiúnak az apához, a feleségnek a férjéhez, a testvéreknek és barátoknak egymáshoz való viszonya. A japán nevelésnek ős idők óta az a vezető gondolata, hogy az egyént ebbe az ötszörös viszonyba nevelje bele. Föltétlenül engedelmesség a császárnak, a felsőbbeknek, az apának és az idősebb családtagoknak, hűség a barátoknak és gondolkodás nélküli áldozatkészség a hazának. A japán nevelésnek ez az ősi elgondolása vezeti a tanulót az elemi iskolától végig a legfelsőbb tanulmányokig.

A japán társadalomban létezik egy osztály, amely szellemi és gazdasági kiváltságokat követel. Miután ma Japánban sem állanak rendelkezésére azok a hivatalbeli és kereseti lehetőségek, amelyekkel ezen osztály minden igényét ki lehetne elégíteni, itt is küzdenek egy feltörekvő szellemi proletáriátussal és az ezzel összefüggő nyugtalansági jelenségekkel. A tanügyi reformtörekvések oda irányulnak, hogy a társadalom ezen kinövését lenyegessék.

A hatosztályú *népiskolát* kivétel nélkül mindenkinek el kell végezni, ezzel a különféle néprétegek elkülönítését már ezen a fokon akarják kizárni. A hatosztályú elemi iskola után következik egy két éves nem kötelező *felső népiskola*. A terv szerint ezt a két évfolyamot hozzá akarják kapcsolni a népiskolához és egyidejűleg a tankötelezettséget két évvel akarják emelni.

A *középiskola* ötosztályos és az elemi iskola hatodik osztályához kapcsolódik. A fölvétel szigorú vizsgálathoz van kötve. A terv szerint szerveznek egy *Ifjak Iskoláját*, ahova a népiskolát és középiskolát végzett tanulók kötelesek járni. Itt az ifjak politikai és katonai kiképzésben részesülnek. Most a középiskolákban kötelező a céllövészet és a terepgyakorlat. Az egyévi katonai szolgálat kedvezményében csak az részesülhet, akinek ezen képességekből jó osztályzata van.

Aki az *egyetemen* akarja folytatni tanulmányait, annak a középiskola után a három évfolyamos *felsőbb iskolát* kell elvégeznie. A fölvétel itt is szigorú vizsgához van kötve, úgy hogy néha a jelentkezőknek csak tizedrészét veszik föl. A most folyó tanévben az osztályok létszámát 40-ről 30-ra szállították le. A reformmal kapcsolatban a felsőbb iskolával egyenlő rangú szakiskolákat akarnak létesíteni, ahova a felsőbb iskolából kirekedt tanulókat akarják terelni. Japánnak jelenleg 31 egyetemi rangon levő főiskolája és 37 egyeteme van.

A tanítói fizetések kicsinyek, de azért a pálya nagyon keresett, mert a tanító tekintélye igen nagy, lényegesen nagyobb mint a papságé. A kiképzés ötévfolyamos *tanítóképzőkben* történik, ahova a felső népiskolából vesznek föl a tanulókat.

Japán tanügyének fejlődéséről érdekes képet nyújtanak a következő adatok: 1936-ban Japánnak kb. annyi lakosa volt mint Németországnak, de a 6—14 éves tanköteles gyermekek száma 14 millió volt, míg Németországé csak 7.5 millió. Az elemi iskolai tanítók száma Japánban 238,515, Németor-

szágban 192,351. Érdekes ezekkel a számokkal összevetni, hogy Japánnak csak félfannyi iskolája van mint Németországnak, amit a sokkal sűrűbb lakosság magyaráz. Japán területe 100.000 km²-rel kisebb mint Németországé.

8. Tisztviselőképző iskola Franciaországban. A francia közoktatási miniszter javaslatot terjesztett a Kamara elé, állami közgazdasági iskola létesítésére. Az iskola két tagozaton úgy a közép mint a felső tisztviselői pályákra készítene elő. Mivel mindkét csoportban nagy kedvezményeket nyújtának a tanulóknak, a francia tisztviselők demokratizálódását várják ettől az iskolától. A javaslat kedvező fogadtatásban részesült, mivel ez az iskola a francia baloldali pártok régi kívánsága volt, mert ettől a híres francia luxus iskolák ellensúlyozását várják.

9. Az iskola hatása a mezőgazdaságra. A faluból a városba való tódulás Franciaországnak is problémája, ahol nemesak szaklapok, hanem utóbbi időben a napilapok is foglalkoznak azzal a kérdéssel, mit tehetne az iskola, hogy a falusi ifjúság a mezőgazdaságnál maradjon. A lapok az iskolát okolják, hibáztatják, hogy a falusi iskolák tanterve ugyanaz, mint a városiaké és hogy nem tesznek különbséget a városi és falusi tanító kiképzése között. Ennek az eredménye az a tény, hogy a falusi iskolákban, iskola és mezőgazdaság nagyon távol esnek egymástól. Ennek igazolására felemlítik, hogy ha a falusi tanítónak kiváló tanítványa akad, azt iparkodik a falusi élettől eltávolítani. Vagy a tanítóképzőbe, vagy a líceumba késztetik, a főgondja, hogy ezt a tanulót elvonja a földtől. Ez az eljárás nem járul hozzá, hogy a falusi parasztság színvonalát emelje. Megállapítják, hogy Svájcban, Németországban, Hollandiában, Svédországban és Dániában a falvak tisztaságán kívül, a falusi hivatásra szinte tudományos nevelést adnak. És habár ezek a parasztok magas műveltségi színvonalra emelkednek, mégis parasztok maradnak. Ezen Franciaországban is csak az iskola segíthetne. Belájtják, hogy az iskola befolyásának is megvannak a határai, de kétségtelen, hogy meghagyja a maga bélyegét az ifjúságon. Franciaországban nagyon helyesen szerepel az iskola nevelési feladatai között a rendre, a pontosságra, udvariasságra, munkaszeretetre, szerénységre, bátorságra, hazafiasságra, állampolgári kötelességteljesítésre való nevelés, de emellett a falvakban arra kellene az ifjúságot nevelni, hogy át legyenek hatva kötelességeikről és felelősségükről. Ehhez azonban először erre való tanítótságot kellene nevelni.

10. Hazafias nevelés Svájcban. A különféle nyelvű svájci lakosság együtvé tartozandóságának nevelésére a svájci tanügyi hatóság a következő tervekkel foglalkozik: 1. A svájci három hivatalos nyelvnek kötelező tanítása az iskolában 2. Iskolai szünidei telepek létesítése a különféle nyelvetterületeken, ahová a tanulókat megfelelő kicserelési terv alapján küldenék. 3. A tanulók részére lényeges vasúti kedvezményt akarnak nyújtani.

11. Idegen nyelvek tanulása Angliában. Köztudomású, hogy az angolok nem igen tanulnak idegen nyelveket, abból indulnak ki, hogy aki velük beszélni akar, az tanuljon meg angolul. Most azonban az angol alsó házban

indítványt nyújtottak be, hogy a kormány tegye lehetővé az ifjúságnak, hogy idegen nyelvet tanulhasson. Az indítványt azzal indokolja, hogy sok igen jó állást a közgazdaságban idegen emigránsok foglalnak el, éppen idegen nyelvkészségük miatt. Ezeket az állásokat az angol ifjúság tölthetné be, ha tudná az idegen nyelveket. Indítványozta, hogy a parlament küldjön ki bizottságot a kérdés tanulmányozására. A nevelésügyi miniszterium parlamenti államtitkára a bizottság kiküldetésére vonatkozó indítványt elvetette, mert a kérdés megoldásához szükséges előtanulmányokat a miniszterium már végezteti és megígérte, hogy a miniszterium a jelenlegi tarthatatlan állapoton segíteni fog.

12. A cserkészek száma. Az angol cserkész mozgalom évkönyve közli a világ cserkészeinek a számát. Eszerint 1938. január 1-én 2,855.889 cserkész volt a világon. A Britt világbirodalomnak magának 1,005.551 cserkésze van, tehát a világ cserkészeinek több mint harmadrésze a Britt birodalomhoz tartozik.

13. A tankötelezettség Angliában. Megírtuk mi is folyóiratunkban, hogy Angliában a tankötelezettséget 14 évről 15 évre tölték ki azzal, hogy indokolt esetben az iskolai hatóság egyeseket fölmenthet az utolsó évtől. A fölmentés föltételei, hogy a foglalkoztatás neme, tartama és díjazása olyan legyen, hogy a tanulónak elég szabad ideje legyen a pihenésre és alkalma és módja a továbbképzésre. A gyakorlatban azonban nehézségek mutatkoznak az esetek elbírálásánál. Az iskolai igazgatók júniusi értekezletén hangoztatták, hogy szinte lehetetlen a szülőket ellenőrizni. A szülők mindenféle okot fölhoznak, hogy gyermeküket mentesítsék a 15-ik életév iskolázásától. Az okok fele, hogy a fiú vagy leány nélkülözhetetlen a háztartásban. Többen koholt szerződést mutatnak be, amely átmeneti foglalkoztatásra vonatkozik. Lancashir iskolai hatósága megállapítja, melyek azok a foglalkozások, amelyek nem indokolják a fölmentést. Ilyenek: borbélyok, alkalmazások a biliárdtermekben, versenytermekben, vágóhidaknál, szeszes italok eladásával foglalkozó üzletekben, hotelekben, konyhában.

Szenes Adolf.

LAPSZEMLE.

A Magyar Paedagogia 1938. évi szeptember-októberi száma első helyen *Pintér Jenőnek*, a Magyar Paedagógiai Társaság új elnökének a társaság évadnyitó ülésén tartott felolvasását közli, amelynek címe: „*Jelenségek a nevelés elméletében és gyakorlatában*“. Elsősorban is védelmébe veszi az ifjúságot, amelyet sokan válságos, leromló, züllött erkölcsi felfogással vádolnak. Bár minden háborús kor ifjúsága erkölcsi felfogásban és munkakedvben visszaesett, a mai nemzedéket már különbnek látja a világháború előtti diákságnál. Minden ok megvan a derűsenlátásra. A többséget az iskolák és iskolában, vagy iskolán kívül működő körök és egyesületek lefoglalják, ve-